

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
Ista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna na-
ročnina 50 — D
mesečna 5 — „
Inozemstvo
celoletno 100.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po D1-25
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglaših
beseda 50 p.

Kaj hočemo?

Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Nova vlada.

Pretekli teden smo dobili v Belgradu novo vlado. Od stare vlade, v kateri so sedeli samo radikali, se nova vlada razlikuje toliko, da sedi sedaj v vladi tudi nekaj demokratov, prav po pregovoru, da „gliha vkup štrih“.

Stara čistoradikalna vlada je padla vsled prihoda hrvaških republikancev v Belgrad. Če bi bili vsi hrvaški republikanski mandati potrjeni, bi bil moral Pašič iti in mu tudi demokratje ne bi bili mogli pomagati. Ker pa niso še vsi hrvaški republikanski poslanci kot taki potrjeni, se je Pašiču za enkrat še posrečilo, da s pomočjo demokratov in nekoliko tudi z zvijačo ustanovil novo vlado, ki pa ima v parlamentu le nezadostno večino in še to samo tako dolgo, dokler ne bo priznanih dovolj republikanskih mandatov.

Kakor hitro pa se bo to zgodilo, bo tudi sedanja radikalno-demokratska vlada morala iti. Posledica tega padca bo po vsi verjetnosti **razpust parlamenta in nove volitve**.

Za Slovenijo nova vlada ne pomeni nikake izpremembe. Ali vlada Pašič sam, ali pa mu pomaga Pribičević, to je za nas vseeno. Uprava

bo ostala taka, kakršna je, ker bodo v Belgradu še vedno odločevali isti ljudje ki so odločevali in vladali doslej.

Pomembno pa bo, komu bo kralj poveril vodstvo volitev. Če bi v kraljevini SHS res vedeli, kaj so **svobodne volitve**, bi bilo vseeno, kdo jih vodi, ker bi jih moral ta ali oni voditi pošteno. **Svobodnih volitev pa v kraljevini SHS ne poznamo**, izvzemši morebiti Slovenijo. Zato je važno, kdo bo vodil nove volitve. Če jih bo vodil Pašič, bodo žandarji morali skrbeti za to, da zmagajo v Srbiji, Macedoniji, Bosni in Vojvodini radikalni, če pa jih bo vodil kdo drugi, bodo pa zmagali opozicijski demokrati ali kdorkoli.

Če bo nove volitve vodil Pašič, se bo končno javna rešitev državne krize samo zavlekla, ne bo pa rešena. Centralizmu in belgrajski nadvladi se pač da življenje za nekaj časa noddaljšati, ne da pa se ga več rešiti. Misel na preureditev države v federalističnem in republikanskem smislu napreduje tako, da o končni zmagi danes ne more biti nobenega dvoma več!

lepo molčijo in vse slepo ubogajo. Jaz pa pravim, vsak naj pove svoje mnenje, kako misli on, in če ni kaj prav, se mu stvarno pove in dokaže, da je bil v zmoti, ne pa, da se ga brž osebno napade in proglasi za nasprotnika in „brezverca“.

Druga stvar, ki mi ne dopade, je preveliko obljubovanje od gotove strani za časa volitev. Ne bom zameril gg. poslancem, da tega ali onega ne morejo ljudem kar čez noč pridobiti vsega, kar se je obljubovalo, saj vsak pameten in razsoden človek ve, da parlamentarni boji niso tako lahki, kot si to nekateri nevedneži predstavljajo; toda to naj bi se ljudem že pri volilni agitaciji razjasnilo in dopovedalo, da ni pozneje razburjanja, kot sedaj mnogokje glede avtonomije itd. Toraj: manj obljub in več dejanj. Obljube in dejanja pa si ne smejo nasprotovati.

Tretja reč, ki jo hočem ožigosati, je pa dvojni vodstva in časopisja SLS. Gre v prvi vrsti tukaj za Radiča. Vsi, ki z možgani mislimo, dobro vemo, da so vsi strankini časopisi, ki so namenjeni prirobnemu narodu, slikali Radiča kot največjega zapeljivca in demagoga, ki ljudi samo vara, medtem ko se ga v listih, ki so namenjeni bolj inteligenci, ni napadalo, ali vsaj ne tako strastno kot v ostalem strankinem časopisju. Zakaj to? Kar se pove enemu, naj se še drugemu. Ne bom zagovarjal Radiča tukaj, to ni moj namen, čeprav vem, da ima tudi on nekaj lepih in dobrih točk v svojem programu, (vse se pa itak malokdaj more v praksi uporabiti) pač pa hočem pribiti samo dejstvo, da ljudje zmagujejo samo z glavami, češ, kako je mogoče, da se vodstvo naše stranke sploh kaj pregovarja in pogaja z Radičem in njegovimi pristaši, če so taki zločesti ljudje, da bratski

nam narod hrvaški samo varajo. In tako gineva v ljudeh zaupanje, češ, vsi so jednaki, nobenemu ni nič verjeti, kar se kaj pogosti sliši med narodom. Toraj več načelnosti v tem oziru, ker treba si je zapomniti, da narod ne samo bere in poslušaj, ampak tudi še misli, čeprav bolj na skrivaj, misli pa le.

Ljudstvo obsoja tudi gonjo proti „Avtonomistu“, ki si je s svojo strogo stvarno pisavo pridobil srce slehernega pravega Slovenca. Pisane „Slovenca“, „Domoljuba“ in „Gospodarja“ proti „Avtonomistu“ in „Murski Straži“, je bil pravi žaromet v tabor SLS ter posvetil nepoučeni javnosti resničen položaj v stranki.

Kolikor mi je znano — saj vedno čitam „Avtonomista“ in „Mursko Stražo“, — vem, da je prvi simpatično pisal o SLS kot stranki čiste slovenske avtonomije, medtem, ko je „M. Str.“ pod uredništvom g. Romana Bendeta dosledno zastopala skozi tri zadnje leta ideje pravega slovenstva, človečanstva in upravne osamostvojitve slovenskega dela države, četudi je pri tem tuptam direktno ali indirektno ošvrknila absolutistično gospodo. — Oba lista sta odpadla — po mnenju ljudstva in ljubo osebam, ljudskemu programu SLS pa v škodo. Požrtvovalnim narodnim delavcem je treba iti na roke, ne pa jih žrtvovati frivolnosti nekaterih, sicer zelo brezpomembnih oseb in oseb.

Tako sem naštel samo par stvari, ki jasno kažejo, da nekaj v stranki ni prav, kar bi se moralo popraviti. Izjavljam, da tega nisem napisal, da stranki škodujem, ampak, da se razmere razčistijo, in da gotovi ljudje v stranki zvedo, da ima tudi narod svoje mnenje, ki ga sme svobodno izpovedati. Naj zadostuje zaenkrat, ob priliki pa še kaj.

Neurejen Balkan — večna vojna nevarnost.

(Konec.)

Ko to pišem sem prejel vest, da iz Belgrada sporočajo dunajskim listom, da je dr. Korošec izjavil, da iz bloka ne bo nič, ker so mu Radičevci odrekli vsako pomoč, a obenem se temu dōdaje, da bo dal Pa-

šič zapreti vse hrvaške poslance republikance zaradi njihove izjave od 2. marca o Macedoniji, ker je vprašanje južne Srbije (Macedonije) važnejše od vseh ostalih vprašanj.

To je resnica, zlasti s srbskega

LISTEK.

43

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

Nekega popoldne v začetku meseca julija je stopil ban Peter s svojim svakom, grbavim Gašparjem Alapičem v sobo svoje žene, gospe Barbare, ki je ravno, sedeč na škrinji, marljivo predla in se pri tem živahno razgovarjala z gospo Heleno Tahovo. V poletju se je ban redko mudil v Zagrebu, toda tokrat mu važni državni posli niso pripuščali počitka na kmetih.

„Pozdravljeni, mila gospa,“ je pozdravil ban Heleno, „upam, da se v mojih dvorih dobro počutite.“

„Dobro, gospod Peter, ker sem našla pribežališče v Vaših dvorih, in ljubeznjivost moje posestrine, gospe Barbare, mi je ozdravila hude rane, ki so mi jih zadali zlobni ljudje.“

„Vaše rane so moje rane,“ odgovori ban in Gašpar pripomni veselo:

„Ravno sva prišla vprašat, plemenita gospa, ali je gospod Taho že skuhal medicino za to Vašo bolezen. Vi boste kmalu okrevali, gospa Helena, ker ste iz krvi Zrinjskih in močne nature, toda moj dragi svak, gospod ban, je z glavo bušil v to prokletu susjedsko zidovje, da se mu še zdaj pozna buča na čelu, kakor meni na hrbtu.“

„Brat,“ je zaklicala Barbara in zardela, „čemu te šale?“

„Pusti ga,“ reče ban mirno, „teva jezika ne boš nikdar ustavila.“

„Res, gospod svak,“ se je zasmel Alapič, „kakor ne uravnala mojega hrbta. Kak sem, tak sem!“

„No, pustimo sedaj šale,“ nadaljuje ban, „res sva, gospa Helena, prišla k Vam, kakor je že Gašpar v šali omenil. Povejte nama, ali Vam je gospod Taho že kaj sporočil, ali je bil že s pritožbo pri kralju, ali je kaj pisal o naših poslih?“

„Nič, prav nič ne vem,“ odgovori Helena, „toda rekla bi, da bo kmalu prišel, ker mi je iz Ogrske pisal, da namerava iti h kralju in ako do 8. julija ne dobim pisma, naj ga vsekakor počakam v Zagrebu, danes pa je že desetega.“

„Dobro,“ odvrne Peter, „vse kaže, da bo kmalu prišel; ali bo prinesel dobre ali slabe novice, to ve sam Bog, ker je — to vem — tudi Ambrož pred kraljem začel gonjo proti nam.“

„Tega se ne bojim,“ reče Gašpar in zamahne z roko. „Ali poznaš, dragi svak, čudno žival himero? Baš tak je Taho, pol kače, pol leva. Zanj ni nobenih zaprek. Vrag je, vrag. Samemu kralju se bo postavil po robu, saj ima za prijatelja Batora in kralj Maks je v velikih škripcih. On ne bo vprašal, kdo ima prav in

kdo ne; zanj ima prav oni, ki je njegov pristaš. Torej mislim, da bo gospod Ferko v svoji torbi prinesel celo nevihto za naše nasprotnike. Torej, dragi svak in ban, pojdiva! Za sabor treba še mnogo dela in dogovorov.“

„Da, zbogom Barbara, zbogom gospa Helena,“ reče ban, „in ko bo Ferko prišel, naj še takoj oglasi pri meni.“

„Počakaj, gospod Peter,“ ustavi Barbara odhajajočega bana, „Helena ti hoče še nekaj povedati.“

Ban se ustavi, Helena pa vstane, odpre škrinjo in vzame iz nje zastavo iz rdeče svile, izvezeno z zlatom. Na eni strani je bil grb Erdudov, na drugi strani trije mali grbi, znaki kraljevin Hrvaške, Dalmacije in Slavonije.

„Ban,“ začne vsa solzna Helena, „ko me je togota ljute volkulje Uršule pognala iz mojega doma, ste me sprejeli v zavetje kakor rodno sestro. Kako bi Vam to dobroto povrnila? Razžalili so Vas zagrešili so izdajstvo, raztrgali so Vam bansko zastavo. Tukaj je druga. Naredila sem jo z lastno roko. Mislite si, da je vsak biser na njej moja solza in da mi je pri vsakem bodljaju igle bilo, kakor da zabadam nož v srce skupnih sovražnikov in da mi je od pravične jeze žarelo lice kakor žari ta zastava. Sprejmite jo v dar od Helene, nosite jo slavno in zdrobite pod njo naše protivnike.“

(Dalje prih.)

stališča. Toda to vprašanje se ne bo in se ne more rešiti niti s pokolji muslimanov, še manj z vojnimi grožnjami Bolgariji, a najmanj z vojno samo proti Bolgarski.

Pokolji muslimanov bolj in bolj vznemirjajo javno evropsko mnenje. Vojne pretnje Bolgariji bolj in bolj zaposlujejo javno mnenje na Angleškem. Že vojna napoved sama bi postavila na kocko današnji mednarodni položaj v naših današnjih mednarodnih mejah. Pašičeva vlada hoče svojo korupcijo in svoje zločine prikriti z obrano navideznega neprijatelja, ki je razorožen in ki komaj vzdržuje red doma. Aleksandrov (vodja macedonskih bugarofilov! op. uređ.) se hvali, da more vzdigniti 60.000 oboroženi borilcev, a nekemu angleškemu dopisniku je rekel, da celo 150.000. To so bajke. Tudi belgajska vlada dobro ve, da so to prazne besede. Ona dobro ve, da Aleksandrov ni v Macedoniji, temveč nekje na Bolgarskem, menda v Džumaji. Ona dobro ve, da se je baš te dni razšel vrhovni odbor trojice (Aleksandrov, Protogerov, Čanlev) in sicer zaradi tega, ker je bil samo general Protogerov za vstajo ter je sedaj nezadovoljen odšel v Carigrad. Aleksandrov in Čanlev sta proti vstaji in Čanlev je odšel v Macedonijo, da da to povsod javno razglasiti. On je najbolj vpliven v zapadni Macedoniji, ki ima najboljše zveze z Albanijo; zato je posebno važno vedeti, da je on proti revoluciji, a za volitve. Razen tega je vsa vzhodna Macedonija, ki meji na Bolgarijo, odpadla od Aleksandrova. Tu je najvplivnejši vodja kmet Stojan Mičev, kateri je absolutno proti revoluciji, a za mirno, ustavno borbo.

Poleg tega so macedonski federalisti, ki jim stoji na čelu dr. Atanasov, izdelali zelo obsežen memorandum za ligo narodov, v katerem najodločneje nastopajo proti revolucionarni taktiki Todora Aleksandrova in natančno navajajo vse slučaje (okolo 450), v katerih je dal Aleksandrov na smrt obsoditi pristaše Atanasova in v katerih je bila ista tudi res izvršena.

Vse to dobro ve tudi Pašič in njegova vlada.

Pašič dobro ve tudi to, da poleg Todora Aleksandrova in federa-

listov drja. Atanasova, obstoji še ena močnejša struja v Macedoniji, ki je brezpogojno za zakonito borbo na temelju današnje Vidovdanske ustave. To strujo zastopa med radikali macedonski poslanec, Srb dr. Mita Dimitrijevič, a med demokrati macedonski poslanec, istotako Srb, dr. Atanasijevič. Obadva sta pametna človeka in dobro poznata Macedonijo.

Prvi (Dimitrijevič) je zaupnik Pašiča, a drugi (Atanasijevič) je bil na strani Davidoviča. Na ta način i predsednik vlade Pašič i prvak opozicije Davidovič dobro vesta vse to, kar se v Macedoniji godi ter sta obadva prepričana, da v Macedoniji med narodom samim ni takšnega razpoloženja in da navedene organizacije nimajo takšne faktične moči, da bi bil podan razlog za današnje izjemne naredbe, kaj šele za vojno z Bolgarijo.

V naši politiki je to najbolj važna reč. Kdorkoli je za vojno z Bolgarsko je zločinec ali bedak ali pa oboje obenem. Danes nam Bolgarska ni niti najmanj nevarna, a kar je glavno: vse današnje bolgarske stranke so prijateljsko razpoložene napram Jugoslaviji kot celoti. Neopravičen ali celo zločinski napad na Bolgarsko bi zedinil vse Bolgare, našel bi jim zaveznike, kjer jih niti ne slutimo in namesto, da bi šel Pašič ali kdo drugi v njegovem imenu v Sofijo, bi se utegnili prileteti, da bi Bolgari prišli v Niš ali celo v Belgrad.

Tako Štefan Radič, ki dobro pozna današnje mednarodne prilike.

Mi se premalo zavedamo nevarnosti, kadar začno v Belgradu govoriti in pisati, da nas Bolgarija orožja ali pa da podpira macedonske komite proti nam. To vedno znači, da hočejo v Belgradu vojno. Naš militarizem je tako velik in se čuti tako močnega, da bo neprestano povod novih vojnih zapletitjav, pri katerih bi naše ljudstvo zopet gubilo kri in premoženje. Zato je treba ta militarizem odstraniti vsepovsod, na vseh poljih v interesu miru, sreče in blagostanja naroda. Nadomesti naj ga republika, ljudska milica za obrambo doma in domovine!

Politika in zgodovina.

(Dalje.)

II.

Ob svetovni vojni je kazalo slovenstvo mnogo duševne odvisnosti. Ako tudi upošteavamo vojaško silo, nam ta razlog ne zadošča za vse primere: eni so šli iz privzgojenega čuvstvovanja, a drugi iz osebnega ali strankarskega koristoslavlja dalje nego je bilo potrebno za obrambo samega sebe; zakaj vprašanje ni samo, kaj naredim, ampak tudi, kaj opustim, oziroma, da vsaj molčim, ako že ne morem govoriti jasno. Če je izjavljala pred svetovno vojno „narodno-napredna stranka“ 1913. leta (18. aprila), da vidi in išče „bodočnosti slovenskega naroda edino le v okviru habsburške monarhije“, in če je pisal „Slovenec“ 1914. leta (23. julija), da je hrvaška narodna ideja, t. j. Velika Hrvaška, ki pomenja za Slovence edino mogočo uresničitev njih narodnih težnj, v svojem bistvu habsburško-dinastična in sicer tako, da ta ideja s habsburško dinastijo stoji in pače, je bilo v tej obliki oboje pretirano, da je moralo v kritičnem času vplivati usodno na narodno mišljenje, ko se je ob početku svetovne vojne po voditeljih „slovenske ljudske stranke“ postavljala neizprosna izbira: tu katoličanstvo s Habsburžani, tam pravoslavje s Karadjordjeviči. S tega stališča je boj za „cesarja in domovino“ presegal mejo dopustnosti in upravičenosti, čeprav upošteavamo dejstvo, da sarajevski umor po svojem postanku 1914. leta ni bil tako znan kakor je danes. Slovanski politični učitelj Paľacký ni samo govoril o potrebi Avstrije, ampak je tudi postavil, da nam ni nič od njene ohranitve, ako nam ne more ali neče

privoščiti in zagotoviti narodne enakopravnosti; zakaj krivic dobimo dosti tudi izven Avstrije in to zastonj (Idea státu Rakouského, Praga, 1865). Slovenci sicer nismo Čehi; toda v zvezi z drugimi južnimi Slovani monarhije smo bili faktor, s katerim je bilo treba računati: saj je bilo vprav južnoslovensko vprašanje ono, ki je zapletlo Avstro-Ogrsko v vojno skoro z vsem svetom. Polagoma je prihajalo iztreznenje, ker se je boj za habsburško monarhijo in dinastijo istovetil z bojem za nemštvo in madjarstvo.

Med tem se je začela propaganda zunaj Avstro-Ogrske proti njej. „Jugoslav. odbor“ je postavil 1915. leta (6. V.) splošni program o združenju vsega ozemlja Srbov, Hrvatov in Slovencev v eno državo, dočim je F. L. Tuma v Rusiji v časniku „Jugoslavija“ 1916. leta (8. oktobra) zahteval avtonomno Slovenijo v zvezni državi s Hrvati in Srbi. Za federativno ureditev Jugoslavije je nastopala 1917. in 1918. leta tudi akademična mladina v Švici, ki jo je vodil Dragotin Gustinčič.

V Sloveniji je leta 1916. privatno razvijal Janez Ev. Krek o notranji uredbi Jugoslavije, ki jo je napovedoval, sledeče misli (objavljene 1918. leta): Centralni parlament naj bi imel narodno-politično in socialno-politično zbornico z okvirnim zakonodajstvom za samoupravo, ki bi se razvijala v 10—12 pokrajinskih zborih, kjer bi odločevala zemljepisno-gospodarska načela, a ne državne in deželne meje; glede državne oblike je sicer v srcu republikanec, če pa pride do monarhije, mora biti kralj samo dedni predsednik republike in njen pred-

stavitelj ter ne sme imeti pravice, da potrjuje zakone.

Leta 1917. (30. maja) je nastala t. zv. majniška deklaracija, da sta se združili obedve glavni slovenski politični stranki ob enem z avstrijskimi Hrvati in Srbi za skupen nastop na podlagi narodnega načela in hrvaškega državnega prava; zato se je začelo govoriti o enotnem narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov v okviru Avstro-Ogrske.

Vsa avstro-ogrška politika je do sledj delovala za razcepitev in s tem oslabitev južnih Slovanov. S tega stališča je bilo umevno, da je bilo treba postaviti nasproti tujstvu enotno fronto, ki ne bi dajala povoda za medsebojno izigravanje. Majniška deklaracija je ločila slovenske socialiste v dve strui: eni („stari“) so se držali tivolske resolucije, a drugi („mladi“) majniške deklaracije v njenem bistvu, t. j. v zahtevi po lastni državi južnih Slovanov. In voditelj „mladih“ A l b i n P r e p e l u h je pod svojim pisateljskim imenom „Abditus“ zagovarjal obenem misel, da zahtevamo Slovenci „popolno teritorialno narodno avtonomijo v združeni Jugoslaviji“. To je storil v „Napreju“ 1917. leta (22. septembra) in v posebnem spisu „Problemi malega naroda“ 1918. leta, kjer je označil politično avtonomijo kot samostojnost naroda na njegovem ozemlju. „Mladi so začeli 1918. leta izdajati časopis „Demokracija“, v katerem so označili kot svoj program „federalistično državno združenje slovensko-hrvaško-srbskih ozemelj“.

Po majniški deklaraciji je nastala 1917. leta (20. julija) t. zv. krfska deklaracija, ki sta jo podpisala Pašič in Trumbić. Ta dogovor med srbsko vlado in „Jugoslovanskim odbo-

„Mala politična šola“.

Ta teden izide brošurica z naslovom „Mala politična šola“. Knjižico so izdali slovenski republikanci. Vsebinska knjižica opisuje demokratske misli sploh, posebno pa še med Slovenci, na tako priprost in lahko umljiv način, da jo lahko razume vsak kmet in delavec, tudi tisti, ki ni imel priložnosti leta in leta prebiti v šoli. Demokratizem je temeljna misel današnjega političnega razvoja po vsem svetu in zato bo tudi za slovenskega kmeta in delavce koristno, če si to knjižico nabavijo.

Cena je zelo nizka. Stane 3 Din s poštnino vred. To je tako skromen

rom“ je zahteval združenje vsega ozemlja Srbov, Hrvatov in Slovencev v eni državi — kraljevini z dinastijo Karadjordjevičev; glede notranje uredbe tega združenja je zmagalo srbsko stališče, t. j. centralna zakonodaja s kraljevo samoupravo. V tem je bil zarodek današnje naše ustave. Proti temu načrtu združenja južnoslovenskega ozemlja so nastopali izmed Slovencev zlasti industrijski delavci v Severni Ameriki, ki jih je vodil E t b i n K r i s t a n. Ustanovili so si „Slovensko republikansko združenje“ in sprejeli 1917. leta (11. in 12. avgusta) t. zv. čičaško izjavo, ki si je postavila za svoj smoter južnoslovensko federativno republiko; zakaj po njih utemeljevanju so si sicer južni Slovani (misli se na Slovence, Hrvate, Srbe in Bolgare) po krvi in jeziku sorodni, kakor enoten narod, ki se deli po narečjih, vendar je določila zgodovinska usoda posameznim delom ločen razvoj, iz katerega se je rodila tudi posebna plemenska zavest vsakega dela, da ima vsak del svojo književnost, svoje posebne kulturne znake, šege in tradicije. S tega stališča se združenje južnih Slovanov ne da rešiti v nobeni sedaj obstoječi državi, ker so si njih koristi preveč nasprotne in bi bila takšna združenje v bistvu aneksija, nasprotno se more rešiti to vprašanje le z ustanovitvijo popolnoma nove tvorbe, v katero vstopijo vsi deli po svoji svobodni volji in kjer je zavarovano vsakemu delu toliko samostojnosti, da se mu ne bo treba bati nobenega centralističnega zatiranja ali pritiska drugih delov, ter se bodoče tesnejše združenje prepušča prirodnemu svobodnemu razvoju: vsak del uživa avtonomijo v vseh rečeh, ki niso po svoji narodi skupne vsem. (Dalje sledi.)

znesek, da si knjižico nabavi lahko tudi najsiromašnejši bajtar.

Kdor naroči 10 izvodov, dobi 1 izvod zastonj. Kdor naroči 20 izvodov, dobi 2 izvoda za nameček, kdor naroči nad 20 izvodov dobi 10 odstotkov popusta, a kdor naroči nad 40 izvodov dobi 20 odstotkov popusta.

Razprodajo knjižice posebno priporočamo trafikantom in trgovcem po deželi. Glede pogojev naj se ti obrnejo na **Upravo „Avtonomista“, Ljubljana, Breg št. 12.**

Knjižico lahko vsak naroči tudi naravnost pri upravi „Avtonomista“.

Dnevne vesti.

Prošnja na naše naročnike. Pri pregledovanju računov smo našli, da še lepo število naših naročnikov naročnine ni poravnalo. Zamudnike vljudno opozarjamo na njihovo dolžnost. Mi smo že ponovno povedali, da mi ne razpolagamo z nikakršnimi fondji in podporami, ampak list se vzdržuje le od inseratov in od naročnine. Od nas zahtevajo vsi red, bodisi gospodje naročniki sami, kakor tudi tiskarna, ki ne more tiskati lista zastonj, ker mora tudi tiskarna plačati težke račune za papir in za delavce. Zato pa prosimo one naročnike, ki so še kaj na dolgu, da se tudi oni nam nasproti drže reda in zaostale svote čimpreje poravnajo. Pričakujemo z gotovostjo, da naša prošnja ne bo ostala brez uspeha.

Zgolj slučaj je hotel, da se je zadnji odstavek našega podlistka „Kmečki punt“ v zadnji številki končal takole: „Vedelo se je, da se bo strel izprožil, toda ne, v katero stran; vedelo se je, da sta stranki po številu enaki, toda ni se vedelo, koliko šteje katera vztrajnih duš in koliko okotnih pilpogačič.“ — Ali ni bilo to imenitno zadeto?!

Ponos. Kakor znano, je prišlo na pomoč opozicijskemu bloku v belgrajski parlament nad 60 hrvaških republikancev. Ko so prišli, so jim naznanili, da imajo pravico do dnevnic, to je 300 dinarjev na dan! Toda hrvaški republikanci so prejem teh velikih denarjev enakodušno odklonili, češ mi Hrvati ne potrebujemo in ne vzamemo ničesar v

Belgradu! Seveda so bili belgrajski vlastodržci silno začudeni, da se najdejo na svetu še ljudje, ki od teh korupcijskih rok nočejo nobenega solda. To je razumljivo, kajti hrvaški poslanci pokrivajo svoje izdatke v Belgradu iz donosov svojega hrvaškega naroda. To je ponos bojujočega se naroda! In Slovenci?

Kaj zahtevamo od nove vlade? Pod tem naslovom je priobčil častiljivi starina „Slovenski (!) Narod“ v soboto uvodni članek, kjer piše med drugimi: „Enako važnost polagamo tudi na državno upravo in na splošne politične razmere, ki so se v zadnjem času temeljito razdrapale. Državna avtoriteta je padla pod ničlo (že od vsega začetka SHS, op. ur). Danes vlada v Sloveniji absolutna samovolja. Klerikalni listi pišejo, kakor jih je volja. Kaj zato, ako je vsaka druga beseda kleveta državne ideje, javne avtoritete ter grdo teptanje jugoslovenskega patriotizma. Ali naj še dalje trpimo tako anarhijo? Smatramo, da je skrajni čas, da se vzpostavi jaka upravna avtoriteta in da se uvede v naše kraje mirno državljansko življenje, gospodarsko in kulturno tekmovanje brez dnevnega razburjanja od strani raznih avtonomističnih, klerikalnih federalističnih nepridipravov.“ Na tak način se zavzema baje „napredni“ „Slovenski Narod“ za **tiškovno svobodo!** „Narod“ bi hotel, naj policija kratkotalno zapleni vse, kar ni pisano tako, kakor se sanja raznim vladinovskim pripadni-

kom. Vlada naj počne, kar se ji zljubi, naj skače čez ojnice sem, naj skače tja, naj gazi in tepta zakone, kakor jih hoče — ti, državljani kraljevine SHS, moraš na vse krivice lepo molčati in ne smeš stegniti jezika v svojo obrambo! Sicer si v nevarnosti, da pošlje napredni „Slov. Narod“ svojega policaja nad Tebe, da Ti bo jezik zavezal če mogoče za vedno. Res nekaj lepega je taka naprednjakarska svoboda!

Tri nove republike so nastale v najnovšem času. Republiko so proglasili v Grčiji, prglasili jo jo v Perziji in celo v Albaniji. Iz tega se jasno vidi, kako daleč sega moč — Stefana Radiča...

PALMA

gumijeve pete
in
gumijeve podplate

nosijo otroci in odrasli, ker so isti trpežni, poceni in ugodni za nositi.

Nov veliki župan za ljubljansko oblast. „Jutro“ in „Narod“ poročata, da bo za velikega župana v Ljubljani imenovan bivši veliki župan dr. Vilko Baltič. To vest poročata oba lista tako, kakor da bi bil dr. Baltič kakšno strašilo. Pa ni tako hudo... Dr. Baltič je čisto miren in dostojen človek, ki res ne zasluži, da bi ga imeli njegovi ožji politični soimisljeniki za nekega bav-bava. Če bo redno bral vsako številko „Avtonomista“, bo prav gotovo dobro vladal.

Lepi kavalerji so gospodje demokratije. Ko so v Belgradu sestavljali opozicijski blok, ki naj bi napravil konec Pašičevi vladi, so demokratije slovesno zatrjevali, da bodo tudi oni zvesti ostali dani besedi in da se bodo tudi oni polnoštevilno pridružili opoziciji. Celó tako daleč so šli, da so zatrjevali v svojih listih, da so baš oni voditelji opozicije! Kakor hitro pa je prišel trenotek, ko je bilo treba dano besedo tudi izpolniti, je ona skupina demokratov, ki jo vodi znani Pribičević in kamor spadajo tudi slovenski demokratje, svojo besedo snedla in se lepo pridružila — Pašiču! Tistemu Pašiču, proti čigar vladi so cele mesece kar divjali! Tako se je Pašiču posrečilo, da je s pomočjo demokratov sestavil novo vlado, ki čisto gotovo ne bo nič boljše od prejšnje. Slovenskih demokratskih „voditeljev“ seveda zaradi tega ni prav nič sram. Kdor pa posluša govorjenje „navadnih“ demokratov v Ljubljani, lahko spozna, da jim je precej hudo pri srcu. Tako kakor sedaj se demokratje še nikdar niso umazali in te umazanije še tako glasno vpitje o „jugoslovenstvu“ in o „narodnem in državnem edinstvu“ ne spravi s sveta! Ali more človek, zlasti slovenski kmet, še verjeti ljudem, ki so danes besedo snedli? To si zapomnite za prihodnje volitve!

Pridobivajte nove naročnike! Ali se zavedate svoje dolžnosti? Ali ste že govorili s svojim prijateljem, s svojim sosedom, s svojim znancem itd., da se tudi on naroči na „Avtonomista“? Še ne? Če še niste, storite to takoj! Čim več naročnikov bo imel list, toliko obsežnejši in boljše bo lahko. Vaša stvar je, da list na ta način podpirate, naša stvar pa bo, da bomo vaše zaupanje s poštenim delom obravnavili.

Najnovjši samostojneži. Še nedavno so živeli gospodje demokratje v Belgradu v skupnem parlamentarnem klubu, ki se je imenoval na kratko „demokratski klub“. Iz tega kluba pa je uskočil velesrb Pribičević s svojimi ožjimi prijatelji in se pridružil radikalom. Pribičević s svojimi prijatelji tvori sedaj „samostojni demokratski klub“. Temu „samostojnemu“ demokratskemu klubu pripadajo tudi slovenski demokratje. Na ta način je nastala čudna zadeva, da so se od nekdanje liberalne stranke v Sloveniji odcepili najprej „samostojni“ kmetje, stari gospodje so šli v radikale, mladina pa se je spremenila v „samostojne“ demokratje. Danes so torej vsi „samostojni“ — na papirju, v resnici pa dela Srbom in Belgradu eden večji kuluk kot drugi.

Zanimivo. „Jutro“ od torika poroča, da so imeli na Igu pri Ljubljani demokratje shod, na katerem da je nastopil kot protigovornik tudi neki študent (jurist), baje dober prijatelj tamošnjega kaplana. „Jutrov“ dopisnik imenuje tega študenta sicer pristaša SLS, poroča pa ob enem, da se študent sam ni imenoval „klerikalca“, ampak „slovenskega republikanca“.

Slijajen parlament imamo v Belgradu. Tako poroča izrazito vladinovski „Slovenski Narod“ o „delovanju“ tega parlamenta sledeče: „Parlamentarna borba se je od sobote na nedeljo spremenila v borbo za življenje in smrt. Bilo je mnogo neprijetnih incidentov (prizorov). Kazali so se revolverji, grozilo se je s palicami in prišlo je celo do dejanskega spopada. Poslanci so se med seboj obmetovali z najrazličnejšimi psovkami, ki jih je slišati edino le na ulici. Bili so tudi momenti (trenutki), ko je bila zbornišna dvorana skoraj prazna in so poslanci povsod spali ali pa si skušali v privatnih razgovorih pregnati čas. V dvorani včasih ni bilo niti 60 poslancev.“ — Lepo to, ali ne?

Kaj pravi vladinovski „Slovenski Narod“? Takole pravi dne 1. aprila: „(Vlada) bo morala v prvi vrsti skrbeti za to, da se na vsi črti modernizira naša uprava. Zastarele upravne metode, ki povzročajo največ zla, morajo takoj pasti, napraviti pa se mora takoj konec tudi okostenelemu birokratizmu, ki se je razpasel že vse povsod, posebno pa po centralnih uradnih v Belgradu... Uprava mora točno, hitro in brezhibno funkcionirati. Ne sme se več prigoditi, da bi vloge, in najsí so še tako brezpomembne vsebine, ležale leta in leta pri oblastvih in ministrstvih, naravnost drakonične kazni pa bi se morale določiti za tiste zanikrne državne organe, ki bi izgubili kakršenkoli akt, kar se žal sedaj tolikokrat dogaja ter povzroča med ljudstvom upravičeno ogorčenje in nevoljo.“ — Tako „hvali“ vladinovski „Slov. Narod“ svojo lastno vlado! Mi pa pravimo: Vseh napak in nedostatkov, ki jih graja „Narod“, ne bo prej konec, dokler ne bo Jugoslavija federativna republika!

So že začeli! Stara napaka slovenske politike je, da se vedno in vedno lovi za nekimi „uspehi“. Slovenski poslanec (brez razlike strank) brez „uspehov“ sploh ne more živeti. Če nima on (ali pa njegova stranka) pokazati kakšnih „uspehov“ in če ne more povedati ljudem, kaj je vse on (ali pa stranka) za svoje volilce „dosegel“, se sploh ne upa med volilce. On mora prinesiti volilcem vedno kakšen „cukerček“ s seboj, da jim osladi bridko vsakdanje življenje in da si pridobi zopet njihovo naklonjenost pri prihodnjih volitvah. Posebno na debelo sa začeli kupčevati med ljudmi s svojimi „uspehi“ slovenski demokratje, odkar so na vladi. Posebno radi se ponašajo s tem, da je z novim finančnim zakonom odpravljen kuluk in

Ivan Pakiž
Ljubljana, Stari trg 20.

Velika zaloga stenskih ur
budilk svetovno znane
tovarne „Junghaus“.

Vsakovrstne precizne švicarske žepne ure, izbira
zlatnine, srebrnine in jedilnega pribora.

s tem „uspehom“ krošnjarijo sedaj po deželi kakor Ribničan s „siho robo“. Tako vzgajajo ljudi tudi še danes v čutu pasje ponižnosti in hlapčevstva. S tem svojim postopanjem pravijo ljudem: „Le pridni bodite in lepo ponižno se valjajte v prahu pred visoko gospodo v Belgradu, pa vam bodo vrgli še kakšno debelo kost. Pravica ja vi nimate nobenih, vi imate samo dolžnost plačevanja davka in dolžnost slepe pokorščine. Če boste lepo pridni, pa bomo še dobili kakšen cukerček, le ubogajte! Mi bomo pa dobili kakšen „orden“. Mi smo sicer celo Slovenijo prodali, toda to nič ne stori, nekaj cukerkov in drobtinic bomo pa le „dosegli“ pri visokih gospodih za nas. Če bi mi imeli celo Slovenijo, bi bilo to nekaj strašnega. Kje bi pa potem „zahtevali“ in „dosegli“ kakšne „uspehe“? To ne sme biti! Mi moramo imeti prodano Slovenijo, že zato, da lahko kaj „dosežemo“. — Tak je začetek in konec vse slovenske politike in ljudi, ki tako „politiko“ (bolje rečeno svinjarijo) uganjajo, ni prav nič več sram! Da je dobra uprava dolžnost vlade in imajo ljudje pravico do dobre uprave in da je odprava upravnih napak samoposebi umevna stvar in nikak „uspeh“, tega seveda slovenski politik (brez razlike strank) menda še tisoč let ne bo razumel!

memo iz poročila, izkazuje bilanca k 31. decembru 1923 sledeča aktiva: Gotovina v blagajni Din 729.636.60. Valute Din 68.134.44. Menice 166.650 Din. Vrednostni papirji D. 343.964.50. Predujmi na vrednostne papirje Din 201.132.50. Dolžniki Din 18.353.290.83. Inventar Din 68.268. Prehodne postavke Din 45.864.70. Pasiva: Delniška glavica Din 2.000.000.—. Rezervni fondi Din 237.084.85. Pokojninski fond Din 50.000.—. Vloge na knjižice Din 3.772.238.48. Upniki Din 13 milijonov 446.348.44. Neizplačana dividenda Din 4382.50. Čisti dobiček Din 466.887.30. Predlog upravnega sveta, da naj se izplačajo za leto 1923. 12% dividenda je bil enoglasno sprejet. Pri nato se vrščih volitvah je bil enoglasno izvoljen dosedanjí upravni in nadzorstveni svet, nakar je g. predsednik Fran Kavčič zaključil lepo uspelo zborovanje.

Gospodarstvo.

Obrtna banka v Ljubljani.

Obrtna banka v Ljubljani je imela dne 27. marca 1924 v posvetovalnici Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani svoj III. redni občni zbor. Udeležilo se ga je jako leno število delničarjev, ki so reprezentirali v cellem 26.456 delnic odnosno 2636 glasov. Predsednik g. Fran Kavčič je otvoril zborovanje, pozdravil vse delničarje, predvsem vladnega komisarja g. ministerjalnega tajnika Fran Mramorja in v kratkem jednatem govoru podal poročilo upravnega sveta o poslovanju za leto 1923. Nadzorstveno poročilo je podal ravnatelj Ivan Mikuž, redsednik nadzorstvenega sveta. Tako poročilo upravnega kakor tudi nadzorstvenega sveta je bilo od udeležencev brez ugovora in z odobravanjem sprejeto, ter se je predložena bilanca in zaključni račun enoglasno odobrili, upravnemu svetu pa podelili absolutorij. Kakor povza-

Ali ima prav? Prijatelj nam piše: »Te dni smo sedeli skupaj v družbi in govorili o davkih. Ljudje so se silno togotili na belgrajsko upravo, ki nas tako silno ožema. Pa pravi eden: Ali ste že videli v Sloveniji kakšnega srbskega davčnega uradnika? Ali res vedo oni v Belgradu, koliko telet pokolje kakšen mesar v Metliki ali pa v Kranju? Ali vedo oni v Belgradu, koliko hoj in bukev poseka kakšen bohinjki ali pa notranjski kmet? Ali vedo oni v Belgradu, koliko litrov vina pridelajo v Ljutomeru ali pa na Bizeljskem in v Belokrajini? Te ga prav gotovo tam doli ne vedo! Vedo pa vse to samo naši domači ljudje in jaz pravim, da so ti odgovorni, ne pa oni tam doli! Če bi bili naši domači ljudje pametnejši in uvidevnejši, bi bilo kmalu bolje.« — Nam se zdi, da je imel mož, ki je tako govoril, tudi prav, zelo prav!

Nakup gozdov, desk, tramov in drv. Zaloga trboveljskega premoga in drv. Prodaja na debelo in drobno. - Plačljivo tudi na obroke.

DRUŽBA ILIRIJA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon štev. 220.

Pomen svinjereje za malega kmeta.

(D dalje.)

Pitanje prašičev.

Pitanje prašičev se ravna po svrhi, za katero jih hočemo pitati. Če hočemo dobiti mnogo slanine in trpežno svinjsko meso, tedaj vzamemo nad leto dni stare živali ter jim pokladamo različne gomolje, korenje, buče, ki jim dodajemo nekoliko žitnih izdelkov. Kuhano klajo je pokladati v gosti kašnatí obliki. Doba pitanja traja 3—4 mesece. Čim hitreje jih spitamo, da so dovolj debele, tem ceneje izhajamo. S pitanjem začnemo navadno začetkom oktobra ter končamo koncem februarja. O uspehu pitanja se najlažje prepričamo na ta način, da pitanca od časa do časa, recimo vsakih mesec dni stehamo ter prirastek živve teže s stroški krmjenja primerjamo.

Pri krmljenju mladih, ne čez leto dni starih svinj, dobimo manj slanine, a zato več okusnega in sočnega mesa, ki služi kot izboren prigrizek v vsakem letnem času, bodisi pečeno ali prekajeno. Mlade živali je pitati z največjo skrbnostjo in z boljšimi krmili, nego stare svinje. Glavna krma naj bo žitni zдроб in krompir.

Svinjske bolezni.

Če hočemo v svinjereji trajno napredovati, je potrebno, da poznamo svinjske bolezni ter jih po možnosti tudi zdravimo. Svinjske bolezni so bile večkrat vzrok, da je kmetovalec opustil svinjerejo v večjem obsegu; osobito rdečica, ki je

vsled nevednosti svinjereje že mnogoteri kmetiski dvor popolnoma izpraznila.

Zelo razširjena svinjska bolezen je mehkokostnost, ki nastopa navadno že pri pujskih. Vzrok te bolezni je pomanjkanje rudninskih snovi v klaji in premalo gibanja. Členi na nogah otečejo ali celo gnijejo. Kot spremljevalka bolezni nastopi rada tudi driska. Bolezen zdravimo s tem, da pokladamo bolj suho pičo, kateri primešamo dnevno po 2 žlici klajnega apna. Vzrok bolezni odstranimo s spuščanjem na prosto in pokladanjem ilovice in prsti.

Mehkokostnosti slična bolezen je hohnjavost, ki se opaža samo pri starejših svinjah. Nosne kosti narastejo, glava odebela in žival težko hrope. Na hohnjavosti bolno svinjo je najboljšje zaklati.

V nesnažnih, mokrih in zane-marjenih hlevih se pojavlja včasih gniloba ščetin. Pri tej bolezni izpadajo zobje, na koži se pokažejo vodenični rdčekaste maroge, ščetine se lahko izpulijo. Rada nastopi tudi vročica. Bolezen zdravimo s tem, da spremenimo hrano ter krmimo ječmen in kisló klajo. Med klajo pomešamo 15 gr soli, 5 g sladkega jagneža in 1 g železnega vitrijola.

Gliste odpravljamo s tem, da pokladamo kisló mleko in zelje, dočim drugo hrano odtegnemo.

Na notranjih organih, kakor pljučah in jetrih se pojavijo često mehurji različne velikosti (grah,

oreh), ki so napolnjeni s prozorno tekočino, v kateri plava bela pika. To je glava pasje trakulje. Pes dobi trakuljo, če zavžije obolele dele. Z blatom pa zopet izloča jajca, iz katerih nastanejo prozorni mehurji tudi pri človeku. Obbolele dele je torej zakopati globoko v zemljo, otrokom pa ne pustiti občevati s psom. Mehurji pri človeku so zelo nevarni. (Dalje prih.)

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSkih AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Drago Brozovič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

KROJAČI IN KROJAČICE!

Razpošiljam po poljubnih modelih po meri, vsakovrstne krojne vzorce (muštre) za dame in gospode. KNAPELJ ALOJZIJ, strokovni učitelj za krojaštvo, Ljubljana, Križevniška ulica 2, I. nadst.

K. WIDMAYER PRI „SOLNCU“

za vodo. Priporočam: Raznovrstno perilo, svilnate in druge robce, šerpe. Manufakturno blago, obleke, predpasnike. Vso opravo za novorojenčke, maje in nogavice domačega izdelka. Venčke in šopke za neveste in birmanke; kovtre, abtahe (peče)! Na debelo primeren popust.

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.
Telefon šte. 266.
Najboljši pisalni, razmnoževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

Nove lepe slovenske knjige!

Ravnokar so izšle nove knjige:

Regina Povest G. Kellerja, poslovenil dr. Joža Glonar. Cena Din 5.—

Občinsko dete

Srbska vaška povest, spisal Branislav Nušić. Poslovenil Cv. Golar. — Cena dinarjev 15.—

Zeleni kader

Povest iz viharnih dni našega narodnega osvobajanja. spisal Ivan Zorec. — Cena Din 14.—

Poštnina Din 1.—

Tiskali in založili

J. Blasnika nasl., Ljubljana Breg št. 12.

Vse knjige se lahko naroče po dopisnici.

Knjige so res lepe in za ljudstvo zelo primerne in zabavne.

Nadalje priporočamo politične študije prof. dr. Drag. Lončarja, ki so izšle v knjigi pod naslovom

„Politika in zgodovina“

Tudi ta knjiga je izšla v založbi tiskarne

J. Blasnika nasl., Ljubljana Breg št. 12.

Kdor se zanima za politična vprašanja in za boj za avtonomijo Slovenije, naj to knjigo bere!

Cena Din 30.—

IVAN SAX, Ljubljana
Stari trg št. 8

priporoča svojo trgovino manufakturnega blaga in obleke domačega izdelka po najnižjih cenah. Izdeljuje tudi obleke po naročilu.

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufakture. Obleke po meri se točno izvršujejo.

Vse pisalne, risalne in šol. potrebščine

dobite najceneje v papirni trgovini

Miroslav Bivio, Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 29.

Lastna knjigoveznica. — Velika zaloga šolskih zvezkov, map in blokov.

Prodajam vsled velike zaloge in dviganja dinarja vsakovrstno **sukno, hlačevino, šifon, plavino** in drugo manufakturno blago.
Krojači poseben popust!

Ivan Kos

Ljubljana
Sv. Petra cesta šte. 26.

Šiška
Celovška cesta šte. 2.

MERAKL

harve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče) in zajamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

Medić-Zankl

družba z o. z.

Maribor, Ljubljana, Novi Sad,
podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:

Ljubljana - Medvode.

Edini tihi pisalni stroj

L. C. Smith & Bros

Mod. 8, brez najmanjšega ropota.

Zastopstvo:

LUDOVİK BARAGA

Ljubljana, Šelenburgova ulica 6./I.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavlj: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta šte. 5.

Telefon šte. 367.

Vplačani kapital Din 3,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Trgovska banka d. d., Ljubljana

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto,
Rakek, Slovenjgradec,
Slovenska Bistrica

Dunajska cesta 4. (v lastni stavbi)

KAPITAL IN REZERVE DIN 18,800.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavlj: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPozITURE:

Konjice,
Meža-Dravegr.,